

Fakta om dansk tegnsprog og haptisk kommunikation

Dansk tegnsprog

Tegnsprog er et visuelt sprog, som udføres vha. håndstillinger, mimik og kropsholdning. Hver håndstilling opbygges af fire elementer:

- håndens form
- håndens placering
- håndens bevægelse
- håndens orientering (fx om den vender håndfladen opad eller nedad).

Kropsholdning, mimik og hastighed af tegnene modsvarer det talte sprogs melodi og intonation.

Tegnsprog og talt sprog er lige effektive og hurtige. Det vil sige, at man kan formidle den samme information på de to sprog lige hurtigt og med lige stor nøjagtighed. Tegnsprog kan bruges til præcis det samme og i de samme situationer som dansk talesprog og udtrykke alt fra poesi til Einsteins relativitetsteori.

Der er ca. 5000 døve i Danmark, som har tegnsprog som deres første sprog. Danske Døves Landsforbund anslår, at der herudover er ca. 10.000 danskere, som bruger det, fordi de arbejder med eller er i familie med døve.

Et selvstændigt sprog med egen grammatik

Tegnsprog er et naturligt sprog, som er vokset ud af en gruppe personers brug af det. Derfor har forskellige lande deres eget tegnsprog. Tegnsprog er derfor ikke internationalt. Der findes flere hundrede tegnsprog verden over. Tegnsprog er tæt forbundet med døves kultur, som også er forskellig fra land til land. Tegnsprog er et visuelt sprog og har ikke et tilhørende skriftsprog.

Dansk tegnsprog har ligesom alle andre landes tegnsprog sin egen grammatik, ordstilling m.m. og er forskelligt fra det nationale talesprog (dansk). Nogle tegn på tegnsprog kan oversættes direkte til dansk, men tegnsprog indeholder også tegn, som ikke kan oversættes direkte til et dansk ord.

I tegnsprog indgår håndalfabetet, som anvendes til at stave fremmedord, navne osv.

Mund-Hånd-Systemet (MHS) anvendes også i tegnsprogskommunikation. Det er et system, som oprindeligt er en støtte til mundaflæsning, hvor hver konsonant i det talte sprog har en særlig håndstilling. MHS bruges ligesom håndalfabetet til nye ord, fremmedord, navne m.m.

Taktilt tegnsprog

Taktilt tegnsprog anvendes af døvblinde personer, som ikke kan anvende synet til at modtage tegnene. I stedet må de holde i talerens hænder og derved mærke tegnene. Taktilt tegnsprog bygger på det almindelige tegnsprog, men har en række ændringer og tilpasninger, for at det skal kunne opfattes udelukkende gennem følesansen.

I almindeligt tegnsprog kan der være mere end et betydningsbærende element på samme tid. Fx kan et spørgsmål udtrykkes ved hjælp af tegn og samtidig en spørgende mimik med hævede øjenbryn. Ligeledes er der en del tegn i tegnsproget, som udtrykkes ens med hænderne, og hvor forskellen i betydning ligger i den mundbevægelse, der følger tegnet. Det gælder fx tegnet for "land" og "mark".

I taktilt tegnsprog har man ikke denne mulighed for at opfatte flere elementer på samme tid (fx mundbevægelse og tegn med hænderne), og her må man bruge andre måder til at give denne information, og det tager længere tid.

I taktilt tegnsprog kan man udtrykke de samme ting som i almindeligt tegnsprog, men kommunikationen tager ca. 25 pct. længere og er meget mere trættende, både fysisk og mentalt, end når man anvender almindeligt tegnsprog.

Haptisk kommunikation = hurtig information om omgivelserne

Haptisk kommunikation er en anden kommunikationsmetode, der anvendes af døvblinde, og som kan udføres i forbindelse med tolkning. Haptisk kommunikation består af tegn, der udføres på den døvblinde persons ryg, skulder eller overarm.

Vha. haptisk kommunikation kan tolken give information om omgivelserne – fx hvordan et nyt lokale ser ud – og om de personer, der er i omgivelserne. Ved et møde, hvor der anvendes haptisk kommunikation, kan den døvblinde person således modtage information om, hvad de øvrige deltagere foretager sig og hvordan de reagerer på mødet – om de gaber, hoster, ser interesserede ud, noterer flittigt eller hvad de nu foretager sig.

Disse informationer kan den døvblinde person modtage via signaler på ryg og skuldre, mens han eller hun følger med i det sproglige indhold – diskussion, oplæg eller lignende - via en anden tolk eller vha. tekniske hørehjælpemidler.